

Chanoeeka Handleiding

בס"ד

5777 - 2016

De geschiedenis van Chanoeeka

Onder Syrische Heerschappij

Het was in Jeruzalem, in de tijd van de tweede Tempel, bijna 2200 jaar geleden, dat de gebeurtenissen plaatsvonden die wij ieder jaar met Chanoeeka herdenken. Het joodse volk dat gedeeltelijk uit de Babylonische gevangenschap naar het land van Israel was teruggekeerd, had de Tempel herbouwd. Maar het bleef afhankelijk van het overheersende gezag. Eerst van het Perzische keizerrijk en later van Alexander de Grote.

Na de dood van Alexander werd zijn reusachtige rijk onder de generaals verdeeld. Na een strijd waarin alle volkeren van het Midden-Oosten werden meegezogen kwam Israel onder het gezag van Egypte en weer later van het Syrische Koningshuis der Seleuciden.

De "Krankzinnige Man"

Aanvankelijk was de heerschappij van de Seleuciden nog wel vriendelijk, maar dat veranderde toen er een nieuwe koning, Antiochus IV, kwam die een bloedige oorlog tegen de joden begon.

Deze oorlog bedreigde niet alleen het fysieke bestaan van de joden, maar vormde ook een gevaar voor hun spirituele leven.

Tijdens de jaren van Griekse en andere overheersing hadden veel joden zich aangesloten bij vergriekste, hedonistische manier van leven.

Deze joodse Hellenisten waren bereidwillige pionnen in het plan van Antiochus om ieder spoor van de joodse religie te vernietigen.

De Tempel werd bestormd, ontwijd en beroofd van alle schatten. Talloze onschuldige mensen werd afgeslacht; de overlevenden werden hoge belastingen opgelegd.

Antiochus plaatste op het heilige altaar een afgodsbeeld van Zeus en dwong de joden voor dit beeld te buigen onder bedreiging van de dood. Hij verbood de heilige tradities van het joodse volk, zoals de Sjabbat en de brie-miela.

Antiochus ging zelfs zover dat hij zichzelf tot god uitriep. Hij noemde zich Antiochus Epiphanes, Antiochus de goddelijke. Maar zelfs zijn eigen onderdanen bespotten hem en noemden hem Antiochus Epimanes, Antiochus de krankzinnige.

Het Keerpunt

In iedere stad werden altaren opgericht met beelden van Griekse goden en godinnen. Soldaten hielden joden aan en dwongen hen tot het brengen van offers en tot andere immorele handelingen die in de Griekse cultuur gebruikelijk waren. Doordat de grip van de soldaten van Antiochus op het joodse volk steeds groter werd, dreigde het Jodendom van Tora en Traditie ten onder te gaan. Maar een heldendaad in Modi'in, een dorpje ten westen van Jeruzalem, bracht de ommekeer.

Mattitjahoe, leider van de familie van de Chasjmonaiem, tartte de Syrische soldaten en weigerde op de eisen van de soldaten in te gaan.

Geholpen door zijn vijf zonen viel hij de soldaten aan, doodde de afgodendienaren en vernietigde alle afgodsbeelden. Met de uitroep "Dat allen die met G'd zijn, mij zullen volgen", trok hij zich met een toenemend aantal aanhangers terug in de heuvels, waar hij een strijdmacht vormde om daarmee Antiochus te weerstaan en de onderdrukking te beëindigen.

De Guerrilla strijd

Het leger van Mattitjahoe, na diens dood onder het bevel van zijn zoon Jehoeda de Macabee'er, groeide dagelijks in aantal en in kracht. Op het wapenschild stonden de woorden: "Wie onder de machtigen is gelijk aan U, de G'd"?.

's Nachts werden de Syrische troepen aangevallen en uiteengeslagen, waarna Jehoeda zijn leger weer terugtrok in de heuvels. Met een groep van zesduizend soldaten versloeg hij een zwaarbewapend leger van zeven en veertigduizend Syriers. Woedend zond Antiochus een nog grotere strijdmacht achter hen aan. In een miraculeuze veldslag in Beet Tzoer versloegen de joodse strijdkrachten ook dit leger.

Van Beet Tzoer trok het joodse leger naar Jeruzalem, bevrijdde de stad en heroverde de heilige Tempel.

Alle afgodsbeelden werden verwijderd, het altaar werd herbouwd en alles werd gereed gemaakt om de Tempel-dienst te kunnen hervatten, waaronder het dagelijks aansteken van de menora. Er bleek nog slechts één klein kruikje met reine olijfolie te zijn overgebleven, net genoeg voor één dag; het aanmaken van nieuwe olie zou meer dan een week kosten.

Vol vertrouwen, met vreugde en dankbaarheid, staken de Macabees de menora met het beetje olie aan en zo wijdden zij de Tempel weer in.

Het wonder geschiedde dat, zoals ook niet was gebeurd met het geloof van de joden, de olie niet opbrandde. De vlammen bleven acht volle dagen helder branden als eeuwige herinnering aan deze wonderbaarlijke overwinning waarmee aan de religieuze vervolging een einde was gekomen.°

Chanoeka wetten

Hoe men aansteekt

25 kislew = uitgaande sjabbat 24 dec.	
26 kislew = zondagavond 25 december	
27 kislew = maandagavond 26 december	
28 kislew = dinsdagavond 27 december	
29 kislew = woensdagavond 28 dec.	
1 tewet = donderdagavond 29 december	
Ingaande 2 tewet = vrijdagmiddag** 30 dec.	
3 tewet = uitgaande sjabbat*** 31 dec.	

◆ Steek de lichten aan op elk van de acht avonden van Chanoeka.

◆ De menorah wordt bij het raam of de deur aangestoken. Indien bij de deur dan bij de linkerdeurpost tegenover de mezoza.

◆ Wat betreft het aantal lichten en de volgorde van aansteken zie hierboven.

◆ Gebruik zuivere olijfolie of kaarsen, groot genoeg om minimaal een half uur te branden.

◆ Gebruik de sjammasj, een extra kaars om de lichtjes mee aan te steken, en zet deze op zijn speciale plaats.

◆ Zeg vóór het aansteken de berachot.

◆ Bij het aansteken van de Chanoeka-lichten moeten, indien mogelijk, alle leden van het gezin aanwezig zijn. Studenten en leenstaanden die in hun eigen kamer of appartement wonen, moeten de menorah in hun eigen kamer aansteken.

◆ Zeg na het aansteken Haneerot Halaloe en Ma'oz Tsoer.

◆ Op vrijdagmiddag wordt de menorah tijdig vóór aanvang van Sjabbat aangestoken. Daarna, uiterlijk om **16.20 uur de Sjabbatkaarsen. De volgende avond, uitgaande Sjabbat wordt, na ***17.31 uur (= laatste tijd), eerst Havdala gemaakt en daarna wordt de Menora klaargezet en aangestoken.

en gebruiken

Men zegt de volgende berachot:

*Baroeg atta Ado-naj Ello-heenoe mèleg ha'olam
a'sjer kide'sjanoe bemits'wotav we'tsiwanoe lehadliek neer
sjel chanoeka.*

*Baroeg atta Ado-naj Ello-heenoe mèleg ha'olam
sje'asa nisiem la'awoteenoe bajamie haheem bazeman hazè.*

De eerste avond zegt men tevens:

*Baroeg atta Ado-naj Ello-heenoe mèleg ha'olam
sjèhègèjanoe wekiejemanoe wehigie'anoë lazeman hazè.*

Speciale gebeden

Gedurende de acht dagen van Chanoeka voegen wij "Al Hanissiem" in de Sjemone Esree, het Staande Gebed, 's avonds, 's ochtends en 's middags toe. En eveneens bij het bensjen, het dankgebed na de maaltijd. Tijdens het ochtend-gebed spreken wij ook heel Halleel uit. Bovendien wordt er in sjoel uit de Tora gelezen.

Het bekendmaken van het wonder

We plaatsen de menora zo dat deze zichtbaar is vanaf de straat; dus voor het raam of, zoals in Israel veelal de gewoonte is, bij de buitendeur. De reden hiervan is dat wij bekendheid willen geven aan de wonderbaarlijke overwinning van de "weiniggen op velen". De Tempel werd opnieuw ingewijd en men kon weer zijn joodse plichten nakomen. De geestelijke overwinning was van grotere betekenis dan de militaire overwinning.

Chanoeka Geld

Met Chanoeka bestaat de gewoonte om alle kinderen Chanoeka "gelt" te geven. En/of kadootjes. Deze mooie gewoonte vergroot het blijde en feestelijke gevoel van de kinderen. Laat de kinderen van dit geld wat afstaan voor goede doeleinden: tsedaka.

De menora in het openbaar

Het chanoeka voorschrift van het aansteken van de menora is uniek. Het is het enige voorschrift, dat men verplicht is naar buiten toe bekend te maken. Het was met die gedachte dat de Lubavitcher Rebbe erop aandrong om menorot op openbare plaatsen aan te steken, opdat de boodschap van religieuze vrijheid iedereen die de heldere lichten ziet, zal inspireren.

Grote Menora in het Openbaar

Zondag 25 December
Bourtange Marktplein

Maandag 26 december
Arnhem sjoel

Dinsdag 27 december
Amsterdam Gelderlandplein
Heemstede Raadhuisplein
Maastricht Stadhuis
Amersfoort sjoeltuin
Rotterdam Schouwburgplein
Haarlem Stadhuis
Lelystad stadhuis

Woensdag 28 december
Groningen voor sjoel
Den Haag Vredespaleis
Almere Stadhuis

Donderdag 29 december
Midelburg Stadhuis
Nijmegen Grote Markt
Amsterdam Dam
Leeuwarden Joods Monument
Utrecht Stadhuis
Zutphen voor sjoel

Aardappel "Latkes" Recept

In verband met de grote betekenis van olie in de geschiedenis van het Chanoeka-wonder is het traditie geworden om voedsel, dat bereid is in olie, te serveren.

Eén van de meest populaire Chanoeka-recepten is dit recept voor heerlijke aardappel "latkes" koekjes.

- * 5 grote, geschilde aardappels
- * 1 grote ui
- * 4 eieren
- * 1/3 kopje matzemeel
- * 1 theelepeltje zout
- * 1/4 theelepeltje peper
- * 1/3 kopje olie voor het bakken

Rasp de aardappels en de ui op de fijne kant van de rasp of in een keukenmachine of in een blender en voeg een beetje water toe.

Voeg de eieren toe en meng het geheel goed. Voeg nu het matzemeel en de kruiden toe en roer het om.

Verhit de olie in een braadpan en doe steeds een eetlepel van het mengsel in de hete olie.

Draai het om wanneer het goudbruin is geworden en laat dan ook de andere kant mooi bruin worden.

De Chanoeka Trendel

Het spelen met de trendel

De trendel is een vierkante draaitol, ook wel sewiewon genoemd.

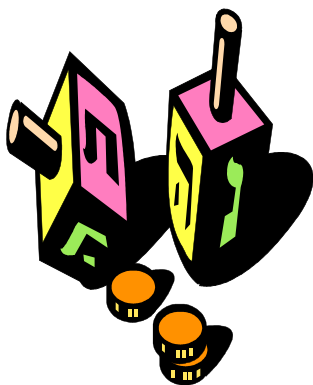
Op iedere kant staat een joodse letter: Noen, Gimmel, Hee en Sjien. De letters staan voor de uitdrukking

"Nes Gadol Haja Sjam", een groot wonder gebeurde daar.

Het is een traditioneel, vrolijk (alleen als je wint!) en levendig spel.

Elke speler begint met wat rozijntjes, snoepjes, nootjes of iets anders lekkers. Iedereen legt een inleg in de pot. De spelers mogen om de beurt de trendel draaien.

Noen betekent Niets. Gimmel betekent Ganz, je wint de hele pot. Hee betekent Half, je wint de halve pot. Sjien betekent Sjaleem, je moet betalen aan de pot.

De oorsprong van de Trendel.

Voor de Syriërs was het leren van Tora een misdaad, die werd bestraft met de dood of met gevangenschap.

Toch leerden de kinderen in het geheim en wanneer er

Syrische patrouilles werden signaleerd, deden zij alsof zij een onschuldig spelletje met een toltetje speelden.

Een Chassidisch Inzicht

De Chanoeka Lichten symboliseren het spirituele licht van Tora en Mitswot. De lichten worden aangestoken zodra het donker wordt. Zij verlichten het huis om te demonstreren, dat men niet ontmoedigd moet zijn door de heersende "geestelijke duisternis", want zelfs een klein licht verdrijft veel duisternis.

Het verlichten van de duisternis

Bovendien is het nodig de Chanoeka Lichten op zo'n manier aan te steken, dat hun licht buiten zichtbaar is. Dit duidt aan, dat het niet genoeg is om zijn eigen huis met het licht en de warmte van het Jodendom te verlichten, maar dat dit ook noodzakelijk is voor de omgeving 'buiten' en de joodse gemeenschap in het bijzonder.

Het toevoegen van "geestelijk licht" aan ons leven

Nog een opvallend punt aangaande de Chanoeka Lichten is dat het licht van de vorige avond niet voldoende is. Elke avond voegen wij een nieuw licht toe. Dit leert ons dat hoe goed onze religieuze naleving van de mitswot vandaag ook moge zijn, wij het morgen toch nog beter moeten doen, steeds meer goede daden en mitswot aan ons dagelijks leven toevoegend.

Voor meer informatie:

bel uw lokale rabbijn
kijk op www.chabad.nl
www.chanoeka.info
info@chabad.nl

Deze handleiding is een uitgave van Chabad Lubavitch Nederland.